

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכד

ערב שבת-קודש
פרשת בלק (בחור"ל: חוקת-בלק)
י"א בתמוז ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בתמוז ה'תשס"ו - י"ח בתמוז ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע ע.
ש"ק	י"ב בתמוז	פרק ו-ח.	פרק ה.	מ"ע ע.
א'	י"ג בתמוז	פרק ט-יא.	הלי מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע עא.
ב'	י"ד בתמוז	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע עב.
ג'	ט"ו בתמוז	פרק טו. הלי מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע סח. עה. עו.
ד'	ט"ז בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע עד. עז.
ה'	י"ז בתמוז	הלי תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מליית קו. מ"ע פז.
ו'	י"ח בתמוז	פרק ד. לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלי טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ו.	מליית קז. מ"ע קז.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', י"א בתמוז	3.50	3.05	4.41	5.44	9.11	12.45	1.21	7.50.1	8.18
ש"ק, י"ב בתמוז	3.51	3.06	4.42	5.45	9.12	12.46	1.21	7.49.9	8.18
א', י"ג בתמוז	3.51	3.07	4.42	5.45	9.12	12.46	1.21	7.49.7	8.17
ב', י"ד בתמוז	3.52	3.08	4.43	5.46	9.12	12.46	1.21	7.49.4	8.17
ג', ט"ו בתמוז	3.53	3.09	4.44	5.46	9.13	12.46	1.21	7.49.2	8.17
ד', ט"ז בתמוז	3.54	3.10	4.44	5.47	9.13	12.46	1.21	7.48.9	8.16
ה', י"ז בתמוז	3.54	3.11	4.45	5.47	9.13	12.47	1.21	7.48.5	8.16
ו', י"ח בתמוז	3.55	3.12	4.46	5.48	9.14	12.47	1.22	7.48.2	8.16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
בלק	7.12	8.30	7.28	8.33	7.21	8.35	7.29	8.31	7.29
פינחס	7.13	8.31	7.29	8.34	7.22	8.35	7.30	8.32	7.30

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

בנוגע לנשמה, תורה ומצוות אין לגלות שליטה עלינו!

מצד חושך הגלות יכולים לטעות ולחשוב שנעלם כמנהגו נוהג, שה"עולם" – מלשון העלם והסתר – הוא בעל-הבית על ה"ארי" ו"הלביא" □ לכן, מזמן לזמן, מראים מלמעלה ניסים גלויים גם בזמן הגלות, שזה מזכיר שגם בזמן הגלות "אין עוד מלבדו" □ אחד הניסים הגלויים והכלליים בדורנו היה הנס די"ב וי"ג תמוז □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

"על משכבי בלילות", "ולא ימות ונפל למשכב"⁸, שזה מורה על עניין הגלות. וכיוון שכן, יכולים לחשוב שהגלות הוא לא רק על הגוף, אלא גם על הנשמה חסוּשָׁלוֹם, ועל ענייני תורה ומצוות הקשורים עם הנשמה⁹ – הנה על זה נאמר באותו פסוק, שאף-על-פי ש"כרע שכב", אין זו שכיבה של מישהו שאין לו כוח, אלא זוהי מדידה והגבלה של מישהו שרק הוא לברו מודד, מגביל ומצמצם את עצמו, להיותו "כארי וכלביא", כדאיתא בזוהר¹⁰ "כאריה דאיהו תקיפא, וכלביא דאיהו תקיפא יתיר".

א. על' הפסוק בפרשת השבוע¹, "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", איתא במדרש² "יש אומרים" דקאי על הזמן "מצדקיהו עד מלך המשיח", שאז, בזמן צדקיהו, התחיל זמן החורבן והגלות, ואפילו לאחרי השבעים שנה, בזמן בית שני, היה זה עדיין עניין של גלות, שהרי חמשה דברים חסרו בבית שני³, כיוון שעדיין לא היתה גאולה שלימה. ועל זמן זה, מצדקיהו עד מלך המשיח, אומרים שזהו עניין של "כרע שכב". ומבאר הצמח-צדק⁴, שהפירוש ד"שכב" (לדעת היש אומרים הנ"ל) הוא מלשון "וישכב וירדם",

שלישית. – נדפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו עמ' א"מה ואילך.
6 יונה א.ה.
7 שה"ש ג.א.
8 משפטים כא.יח.
9 כלומר: ענינים אלו צריכים אמנם להעשות ע"י הגוף, אבל ענינים הוא שעל ידם מתחברת הנשמה בגוף, ומחיה את הגוף באור וחיות הנפש האלוקית (מהנחה בלתי מוגה).
10 ח"א (ויחי) רלזב.

1 שיחה זו (מלבד ס"ג) הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באירוש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב עמ' 337 ואילך.
במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
2 בלק כד, ט.
3 ב"ד פצ"ח, ז.
4 יומא כא.ב. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. הוריות פ"ג ה"ב. במדב"ר פט"ו, י.
5 בד"ה כרע שכב שנת ה'תר"ה בסעודה

דבר מלכות

שעולם כמנהגו נוהג, "עולם" מלשון העלם והסתר²⁰, שהעולם הוא בעל-הבית על הארי והלביא.

ולכן, מזמן לזמן מראים מלמעלה ניסים גלויים גם בזמן הגלות (ואחד הניסים הגלויים וכלליים בדורנו היה הנס די"ב וי"ג תמוז) – שזה מזכיר שגם בזמן הגלות "אין" עוד מלברו²².

וזהו גם תוכן מאמר רו²³ בתחילה עלה במחשבה לכרוא את העולם במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתף בו מידת הרהמים, ומבואר בזה בשער היחוד והאמונה שבספר התניא²⁴, דקאי על גילוי אלוקות על-ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה.

המופתים שוברים ומבטלים ("ברענן דורך") את המדידה וההגבלה של העולם, שרואים גם בעיני בשר שיש מנהיג לכירה.

וכאשר זוכרים זאת – יודעים במילא שבני ישראל הם תמיד ארי ולביא, ובנוגע לנשמה, תורה ומצוות, אין אנו תחת שליטת הגלות.

ג. וזוהי ההוראה מהנס די"ב-י"ג תמוז – שהרי כל עניין מהווה הוראה ליהודי במילוי תפקידו בהבריאה, "אני נבראתי לשמש את קוני"²⁵:

ובהקדם מה שכתב בעל השמחה, כ"ק מו"ח אדמו"ר, במכתבו²⁶, שהניצחון של י"ב-י"ג תמוז אינו עניין פרטי שלו, אלא זהו עניין עבור כלל ישראל, ולא רק בנוגע לאותו יום, לאותה שנה או לאותה תקופה, אלא בנוגע לכל הזמנים

כלומר: אפילו בהזמן ד"כרע שכב", אין זה באופן שיד האומות שליטה על ישראל חס-ושלום. בני ישראל הם תמיד "כארי וכלביא", ואין זה אלא ש"מי יקימנו" – על-דרך העניין ד"מי גילה לבני רו זה"¹¹, שעניין זה קשור עם מה שכתוב¹² "מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי", דקאי על הקב"ה¹³, וזהו גם הפירוש שבחינת "מי – דהיינו הקב"ה – יקימנו", שהוא יוציא אותנו מהגלות, וכמו שנאמר¹⁴ "מי יתן מציון ישועת ישראל".

ועד להזמן ד"מי יקימנו" – גם אז אין זו שליטה אמיתית חס-ושלום, כיוון שיהודי הוא ארי ולביא, ואף אחד אינו בעל-הבית עליו. על-דרך הפסק בשולחן-ערוך¹⁵ שעל ארי ולביא אין לאף אחד שליטה, ועד שהשאלה היא אם יכולים להרגילם על-ידי תרבות. כללות עניין הגלות אין לו מקום על-פי שכל, ואין זה אלא ש"אנוס על-פי הדיבור"¹⁶ שהארי ולביא יהיה במעמד ומצב ד"כרע שכב".

ובמילא מובן, שבנוגע לתורה ומצוות, ש"וידבר אלוקים את כל הדברים האלה"¹⁷ – לא שייך כללות עניין הגלות.

ב. אמנם, מצד זה שמתרגלים בהנהגת הגלות, ש"אותותינו לא ראינו"¹⁸,

– ניסים ישנם גם היום, אלא ש"לא ראינו", "אין בעל הנס מכיר בניסו"¹⁹ –

הנה מצד חושך הגלות יכול להידמות

ועוד.

(21) ואתחנן ד, לה.

(22) שזוהי האמת האמיתית, הן "בשמים ממעל" והן "על הארץ מתחת", הן ביום והן בלילה – בגלות שנמשל ללילה (מהנחה בלתי מוגה).

(23) פרש"י ר"פ בראשית. ספר הלקוטים להאריז"ל בתחלתו. ובכ"מ. וראה מדרש ילמדנו הובא בתלמוד תורה (נרפס בבתי מדרשות

(ורטהימר) כרך א).

(24) רפ"ה.

(25) משנה וברייתא סוף קידושין.

(26) אגרות-קודש שלו ח"ב עמ' פ. וש"נ.

(11) שבת פה, א.

(12) ואתחנן ה, כו.

(13) ראה לקו"ת במדבר טו, א-ב.

(14) תהילים יד, נג, ז.

(15) חו"מ הלכות נזיקין שפ"ט ס"ח.

(16) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ סי"ג ואילך (תורת מנחם – התועודיות חט"ז ס"ע 202 ואילך).

וש"נ.

(17) יתרו כ, א.

(18) תהילים עד, ט.

(19) נדה לא, א (בשינוי לשון קצת).

(20) לקו"ת שלח לז, ד. שה"מ תש"י עמ' 116.

דבר מלכות

שלאחרי זה, ובלשון המדרש: "מצדקיהו עד מלך המשיח".
ונקודת הדברים – שבכל מקום ובכל זמן צריך יהודי לדעת ולזכור שהוא "כארי וכלביא", שרק "על-פי הדיבור" נמצא הוא לפי

כך, שהולכים בתוקף היותר גדול למלא את שליחותו של הקב"ה, למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום, לעשות לו יתברך – בהזמן והמקום- דירה בתחתונים.²⁸

* * *

כללות עניין הגלות אין לו מקום על-פי שכל, ואין זה אלא ש"אנום על-פי הדיבור", וממילא מובן, שבנוגע לתורה ומצוות, לא שייך כלל עניין הגלות

ד. בנוגע לכללות הימים טובים – ישנם הימים טובים שהן מן התורה, כמו שכתוב²⁹ "שלוש רגלים תחוג לי בשנה", שהתורה עצמה קבעה את הזמנים ואת האופנים שבהם צריכים לחגוג ימים טובים אלו; וישנם גם ימים טובים שהם מדברי קבלה, שזהו היום-טוב דפורים והיום-טוב דחנוכה. ומצינו חילוק ביניהם:
בנוגע לפורים – מפורש במגילה שהמלחמה היתה "ביום שלושה עשר לחודש אדר", ומיד למחרתו – "ונוח בארבעה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה" ("והיהודים אשר בשושן... ונוח בחמשה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה")³⁰, היינו, שהיום-טוב היה מיד באותה שנה. ואילו בנוגע לחנוכה – איתא בגמרא³¹ "נעשה בו נס... לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה".
ויש לבאר חילוק זה על-פי נגלה, ומזה יובן גם תוכן העניינים כפי שהם בעבודת האדם.

ה. מצינו בנוגע לגזירות דרבנן (עניינים של

שעה במעמד ומצב ד"כרע שכב", שזהו עניין צדדי ועניין חיצוני, ששייך רק להגוף, ובנוגע להגוף עצמו – בעניינים גופניים, מה-שאיין-כן בנוגע לענייני תורה ומצות, שזוהי הרוחניות והפנימיות של כל העולמות, מעומק רום עד עומק תחת – יש ליהודי את כל ה"בעל-הבית'שקייט", והוא "בן חורין" – "אל תקרי חרות אלא חירות"²⁷ – למלא את כל מה שצריך לפעול בענייני תורה ומצוות. וכיוון שכן, הרי בנוגע לענייני תורה ומצוות אין לו מה להתחשב עם הגבלות הזמן והמקום – שהרי ראו בעיני בשר, שלמרות שלא היה שום מוצא בדרכי הטבע, לא מצד הזמן ולא מצד המקום, מכל-מקום, ראו כל אפסי ארץ שהיה היפך הטבע לגמרי, ועד כדי כך, שלא היו יכולים להלביש זאת בלבושי הטבע!
וזה היה רצונו של הרבי בכל פעם שנוכח היו"ט די"ב-י"ג תמוז – שינצלו את ההתעוררות לערוך החלטות טובות בנוגע להנהגה בימים שלאחרי זה, מתוך הנחה ("אפלייג") שמדובר אודות "ארי" ו"לביא" שאינם מקבלים על עצמם "תרבות" מבחוץ,

(29) משפטים כג, יד.

(30) אסתר ט, יז-יח.

(31) שבת כא, ב.

(27) אבות פ"ו מ"ב.

(28) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג.

מדבר"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

דבר מלכות

תורתך" דייקא, היינו, שלא היה איכפת להם שילמדו תורה בתור חכמה סתם, אלא שלא יקשרו זאת עם "נותן התורה", שהתורה תקרא "תורתך", ועל-דרך זה "להעבירם מחוקי רצונך" דייקא, שלא היה איכפת להם שיקיימו מצוות – אם ימצאו לזה הסברה בשכל, אלא שלא יקיימו "חוקי רצונך", באופן ד"חוקה חקתי גזירה גזרתי" ו"אין לך רשות להרהר אחריה"⁴⁴], והנס היה שבטלה גזירה רוחנית זו. ובהתאם לכך יש נפקא-מינא בנוגע לקביעת היום-טוב:

כאשר מדובר אודות ביטול גזירה גשמית – רואים זאת מיד ע"פ אתר, וכפי שהיה בפורים, ש"ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם – ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³, "והרוג בשונאיהם גו"⁴⁵, ואם-כן ראו מיד שישנו נס, וכבר נקבע במעשה בפועל, למטה מעשרה טפחים.

מה-שאינ-כן כאשר מדובר אודות גזירה רוחנית, כמו הגזירה דחנוכה, והוצרכו לידע אם בטלה הגזירה,

– לא רק מצד אומות העולם, אלא גם מצד בני-ישראל, שכן, האפשרות לגזור גזירה על בני-ישראל אינה אלא כאשר ישנם "מהרסיך ומחריביך (ש)ממך יצאו"⁴⁶, ובנידון דידן, שכיוון שאצל בני ישראל היו "מתייוונים", לכן היתה מלכות יוון יכולה לגזור גזירה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" – הנה גם כאשר מצאו שמן טהור, "והדליקו ממנו שמונה ימים"³¹, עדיין לא היו יכולים לידע מה נעשה בעולם: עד כמה חדר האור בעולם (על-ידי "חלוני שקופים אטומים"⁴⁷

גזירות וצמצומים), שהיו בודקים אם זוהי גזירה שרוב הציבור יכולים לעמוד בה³².

ועל-דרך זה גם בנוגע לעניין דיום-טוב שקשור עם ביטול מלאכה – כפי שמצינו שגם בפורים לא נקבעו בשנה הראשונה כל הפרטים, שלכן, "מעיקרא כתיב³³ שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב³⁴ לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב" (שזהו החילוק בין "האיגרת הזאת"³⁵ הראשונה ל"איגרת הפורים... השנית"³⁶ (לשנה השנייה)³⁷), כיוון ש"הספד ותענית קבילו עליהו, מלאכה לא קבילו עליהו"³⁸, ולכן נקבע שפורים מותר במלאכה.

ומזה מובן, שכאשר חכמים עמדו לקבוע את היום-טוב של חנוכה, לא היו יכולים לקבוע בשנה הראשונה באופן של קביעות, שהרי ידעו כבר מהמעשה דפורים שיכול להיות שהציבור לא יקבלו עליהם, ורק "לשנה אחרת" (לאחרי שבמשך השנה התברר מה יקבלו הציבור ומה לא, כמו בפורים), "קבעום לימים טובים בהלל והודאה" (ו"לא שאסורין במלאכה"³⁹).

ו. זאת ועוד:

ידוע מה שכתב הלבוש (הובא בט"ז) בהלכות חנוכה⁴⁰, והובא בדרושי חסידות⁴¹, בביאור החילוק שבין חנוכה לפורים – שהנס דפורים היה הצלת הגוף, שהרי הגזירה היתה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים"⁴², והנס היה ש"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³; מה-שאינ-כן בחנוכה שהיתה גזירה רוחנית – "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" [ובזה גופא – "להשכיחם

(32) ראה ע"ז לו, סע"א. וש"נ.

(33) אסתר ט, ט.

(34) שם, כב.

(35) שם, כו.

(36) שם, כט.

(37) ראה פרש"י עה"פ.

(38) מגילה ה, ב.

(39) פרש"י שבת שם.

(40) או"ח סתר"ע סק"ג.

(41) סה"מ תש"ח עמ' 118. ועוד.

(42) אסתר ג, ג.

(43) שם ט, א.

(44) ראה לקו"ש חל"ה עמ' 174. וש"נ.

(45) שם, טז.

(46) ישעיה מט, יז.

(47) מ"א ו, ד ובפרש"י.

דבר מלכות

שבכית-המקדש), ואם נתקבל אצל הציבור, עד שנתבטלו "מהרסיך ומחריביך" – שאז בטוחים שבטלה הגזירה, ולכן, רק "לשנה אחרת" – לאחרי שעברו י"ב חודש, שנה שלמה, שיש בה כל השינויים

ויקבע בישראל לדורותיהם אחריהם, כך, שנתקבלה הבשורה באופן שלא היתה עדיין הקביעות בכל הפרטים.

– ידעו שזוהי שמחה, אבל עדיין לא היה הפירסום (ואדרבה – היתה הוראה שיהיה בלא

**רצונו של הרבי בכל פעם שנוכר היום-טוב די"ב-י"ג
תמוז היה – שינצלו את ההתעוררות לקבל החלטות
טובות בנוגע להנהגה בימים שלאחרי זה**

פירסום), ועדיין לא ידעו כיצד ייקבע הדבר, שהרי זה תלוי בהמשכה למטה מעשרה טפחים וברוב הציבור.

ורק "לשנה אחרת" – שאז היה בעל השמחה מעבר לגבול, שיצא לגמרי מתחת ממשלתם – אזי ראו שזהו ניצחון שלם, היינו, לא רק בד' אמות שלנו, ובלשון אביו של בעל השמחה, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁰: לא רק עם העצם שלנו, אלא גם עם ההתפשטות שלנו, והתפשטות זו הגיעה גם מעבר לגבול – אזי נעשה הפירסום והקביעות "עד מלך המשיח".

פ. וההוראה מזה:

אף-על-פי שבתחילת העניין עדיין לא היו יכולים לדעת בכל התוקף עד כמה יומשך הדבר למטה מטה, לכל בני ישראל, ללא חילוק בין חסידים לשאר החוגים ("עולם/שע"), במדינה ההיא, בחוץ לארץ או בארץ ישראל – הרי "לשנה הבאה קבעום", וכידוע⁵¹ ש"יום-טוב" זה נתקבל ובתוקף גם אצל המנהיגים של שאר החוגים, כפי שנתקבל על-ידי אלו שהיו "שייכים" ו"מקושרים" עוד לפני המאסר. וכיוון שעניין זה נעשה דבר כללי שנתקבל

האפשריים ד"זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו"⁴⁸, וראו שהאור מהשמן הטהור שהדליקו בכית-המקדש נתקבל והחזיק מעמד בכל הציבור – אזי "קבעום לימים טובים בהלל והודאה", באופן של קביעות על כל הדורות, "עד מלך המשיח", כיוון שהנס נמשך חוץ למקדש, ובחוץ-לארץ, בזמן הגלות.

ז. ובנוגע לענייננו:

תלמיד מחוייב לברך על נס שנעשה לרבו⁴⁹, ועל-אחת-כמה-הוכמה כאשר מדובר אודות נס שנוגע לרבים, ועד שצריכים לעשות מזה חגיגה והתועודות – על-דרך שקבעו חגיגת י"ב-י"ג תמוז.

ובעניין זה – שהוא עניין של ניצחון ברוחניות – היה חילוק בין שנה ראשונה להשנים שלאחרי זה:

בשנה הראשונה, בשעה שנתקבלה הבשורה על-דבר השחרור – הרי יחד עם הבשורה היתה גם ההוראה שהדבר יהיה בלא פירסום. וכיוון שלא היו יכולים לפרסם את הדבר, שזהו עניין של קביעות – לא היו יכולים לידע עד כמה יגיע הדבר מחוץ לזמן ומחוץ למקום,

50) ראה סה"ש תורת-שלום עמ' 246 ואילך.
51) ראה ספר התולדות אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג רפכ"ד (עמ' 239). "בצל החכמה" (אה"ק,

8) נח ח, כב.
49) ראה שיחת י"ב תמוז תשי"ב בתחלתה (תורת-מנחם – התועודיות ח"א עמ' 127). וש"נ.

דבר מלכות

ישראל – ישנה ההוראה לכל תפוצות ישראל, שצריכים לילך בכל התוקף, "כארי וכלביא", למלא שליחותו של הקב"ה (אף-על-פי שיכולים לדחוק ("ארויסקוועטשן") דיוק משלחן-ערוך שמסירת-נפש נדרשת רק בשלשת העניינים, מה-שאינ-כן בשאר העניינים צריכים לדייק ולהדר בהמצווה ד"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"⁵⁷).

וישנה גם ההבטחה שיבטלו אפילו את הטבע – כאשר יילכו בתוקף, "כארי וכלביא", למלא את שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

(קטעים מהתועדות יום ה' פרשת בלק, י"ב בתמוז ה'תשט"ז. יתורת-מנחם – התועדות תשט"ז, חלק שלישי (יז) – עמ' 52-45 – בלתי מוגה)

אצל כל הסוגים דבני ישראל – אזי חל הגדר ד"לא תסור"⁵² בנוגע לכל ההוראות שלמדים מנס זה, שכללותם הוא עניין המסירת-נפש; לא מסירת-נפש באופן ד"מתי יבוא לידי ואקיימנו"⁵³, אלא אדרבה, באופן ששומרים על הגוף, כיוון שיש צורך והכרח בו, שהרי על ידו צריכים לפעול את שליחותו של הקב"ה שהיא "בתחתונים" דוקא; כי אם, שכאשר יש צורך בעניין של מסירות-נפש בשביל העבודה דתורה ומצוות – הנה גם בזה אין מניעה⁵⁴, ובלבד שיבוא לידי פועל העניין ד"ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"⁵⁵, שה"עולם" הוא עניין אחד עם "א-ל"⁵⁶, כיוון ש"אין עוד מלבדו". ולכן, החל מה"שנה אחרת" (לאחרי השנה הראשונה), שנמשך היום-טוב בכל תפוצות

תשמ"ז) ס"ע 149. ועוד.
(52) פ' שופטים יז,יא. וראה רמב"ם ריש הל' ממרים.
(53) ברכות סא,ב.
(54) ראה לקו"ש חכ"ג עמ' 159. וש"נ.
(55) וירא כא,לג.
(56) ראה תורת-מנחם – התועדות ח"ב עמ' 202. וש"נ.
(57) ואתחנן ד,טו.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

אריכות הגלות – כדי שיתוסף עוד יותר ב"רכוש גדול"

אבל "עד מתי!", "וויפל איז א שיעור!"

מכאן באים גם לשאלה בפסוק "אראנו ולא עתה וגו' וירד מיעקב וגו'" – מדוע לא מתרץ רש"י על-דבר אריכות הזמן שעדיין לא נתקיימה הנבואה אודות ביאת מלך המשיח... כאשר הבן חמש לומד בתחילת הפרשה "הנה עם יצא ממצרים" (וכן בהמשך הפרשה "א-ל מוציאו ממצרים"), נזכר מיד מה שלמד על כללות העניין דגלות מצרים (וגם אמר ב"ליל הסדר") – "ויאמר לאברהם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה... ואחרי כן ייצאו ברכוש גדול... ודור רביעי ישובו הנה".

ונמצא, שגלות אינו בהכרח עניין של עונש – שהרי מדובר אודות זרעו של אברהם אבינו, יצחק ויעקב והשבטים כו', וחס ושלום לומר שהגיע להם עונש של גלות – כי אם כדי ש"אחרי כן ייצאו ברכוש גדול", כפי שהיה בפועל, "וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב... וינצלו את מצרים", "ורוקינו", היינו שלקחו את כל כלי הכסף וכלי הזהב שהיו בארץ מצרים, "רכוש גדול" בגשמיות כפשוטו, ועל-אחת-כמה-וכמה העניין ד"רכוש גדול" ברוחניות, בידור הניצוצות כו'.

ומכיוון שכן, הרי גם בנוגע לגלות זה ישנו העניין ד"אחרי כן ייצאו ברכוש גדול", אלא שכאשר מדובר אודות "רכוש גדול" שבאין-ערוך כלל לגבי ה"רכוש גדול" דיציאת מצרים (שהרי צריכים ליקח לא רק את העניינים שהיו בארץ מצרים, אלא גם את העניינים שבכל העולם כולו), לכן נמשך זמן הגלות באין-ערוך לגבי משך הזמן דגלות מצרים, ובמילא, כל מה שמתארך הגלות יותר, הרי זה כדי שעל-ידי זה יתוסף עוד יותר ב"רכוש גדול".

אמנם, עדיין נשארת השאלה והקושייה – "עד מתי!"... "וויפל איז א שיעור!"...

(שבת-קודש פרשת בלק היתשמי"ו. יתורת-מנחם – התוועדותי' תשמ"ז, כרך ד, עמ' 39-38 – בלתי מוגה)

כל גאולה פרטית מזרזת את הגאולה הכללית

בפרק שישי דאבות... יש משנה שבה נתפרש עניין של הגאולה – "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי".

...גם הגאולה דפורים לא היתה גאולה אמיתית ושלימה, שהרי "אכתי עבדי אחשוורוש אנן", אלא שהיתה זו גאולה מהמעמד ומצב דגזירת המן כו'. ומוזה מובן גם בנוגע ל"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" – גאולה ביחס למעמד ומצב פרטי כו'.

ועל-ידי זה שפועלים עניין של גאולה פרטית ועוד גאולה פרטית כו' – הרי בצירוף כל העניינים יחד פועלים סוף כל סוף את הגאולה האמיתית והשלימה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בלק היתשמי"ו.

יתורת-מנחם – התוועדותי' תשמ"ז, כרך ד, עמ' 35-34 – בלתי מוגה)

הזוכר למזכיריו טובות זיכרונות

איזה סעיף בשולחן-ערוך ביקש הרבי ממזכיר אחת הסיעות בכנסת? להזכיר לחברי סיעתו? □ התייחסויות למזכירי "מועצת גדולי התורה", עיתון "שערים", ישיבה בירושלים העתיקה, וממשלת ישראל □ על תפקיד ה'מזכיר' ומשמעותו בעבודת ה'

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

לשמש עוד יותר את קונס; והפרטי – שה'שערים' יהיו הכשרה לישער השמים...

לזכור ולהזכיר את הזכירות

במענה למזכיר אחת הסיעות בכנסת – כתב הרבי (פורסם ב'כפר חב"ד' גיליון 883 עמ' 17 על-ידי המזכיר הרב בנימין קליין):

ויה"ר [=ויהי רצון] שימלא עיקר תפקיד מזכיר: להזכירם בכל יום על הזכירות שהן מ"ע מה"ת [=מצוות עשה מן התורה] בכל יום (כמבואר בתורת ישראל שניתנה לעם ישראל – ראה נוי"כ שו"ע או"ח ר"ס [=נושאי-כלי שולחן-ערוך אורח-חיים ריש סימן] ס"ד. עיי"ש [=עיינין שם]).

כוונת הרבי היתה לנאמר שם בסעיף ד' (הלשון מתוך שולחן-ערוך ארמו"ר הזקן):

"זכירת מעמד הר סיני ומעשה עמלק ומעשה מרים ומעשה העגל הן מצוות עשה של תורה, וגם זכירת שבת יש אומרים שמצוותה בכל יום, וטוב לזכרן אצל קריאת שמע שכשיאמר "ובנו בחרת" – יזכור מתן תורה, וקרבנותנו" – להר סיני, "לשמך הגדול" – מעשה עמלק... "להודות לך" הפה לא נברא אלא להודות ולא לדבר לשון-הרע, וזהו זכירת מעשה מרים. "וזכרתם את כל מצוות ה'" – זו היא שבת

הרב חיים-שלום פרוש, ששימש שנים רבות מזכיר מועצת גדולי התורה בארץ-ישראל, המתין פעם אחת לצאת הרבי מתפילת המנחה. באותה הזדמנות שמע בין השאר מהרבי את הדברים הבאים (בערך):

"מזכיר" צריך להזכיר את כל הדברים הטובים. (יצוין כי בעת ביקורו של האדמו"ר בעל "לב שמחה" מגור, כשדיבר עמו הרבי על יציאה ב"קול קורא" בעניין איסור החזרת שטחים, הזכיר ה"לב שמחה" את "מועצת גדולי התורה", והרבי הגיב ('בצל החכמה' עמ' 63): "עד שהם יפרסמו זאת – ייקח זמן רב, יעשו אסיפה, יביאו מזכיר וכו' וכל שאר הדברים הטובים"...).

להזכיר לחברי המערכת

בחורף תשד"מ (יומן 'רישומה של שנה' תשד"מ, עמ' 164) ביקר ב-770 ר' אריה אלברט, ששימש מזכיר מערכת עיתון 'שערים', וזכה לקבל מהרבי את ההתייחסות הבאה (בקשר לתפקידו כמזכיר):

כדאי להחזיר פירוש (תואר) תפקיד זה ליושנו, להזכיר את כל המערכת על-דבר תפקידם הכללי –

ניצוצי רבי

והרבי ממשיך:

דרך אגב "ירושלים העתיקה" הוא לא השם האמיתי, משום שעיר הקודש עדיין קשורה לקדושה המקורית שלה ולדינים המיוחדים שחלים עליה בימינו כמו בימים העתיקים. היא נקראת ירושלים "העתיקה" כדי להבדיל מבחינה גיאוגרפית בינה לבין ירושלים "החדשה", שמשתרעת על אזור נרחב שמאוחד עם האזור העתיק. המהות האמיתית של ירושלים היא, אם לצטט את הנביא ישעיה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים". עם זאת, כמה אנשים עשויים, מסיבה כזאת או אחרת, להתעלם לפעמים מהמטרה האמיתית של ישיבה, ומישהו צריך להזכיר להם על כך – ומכאן 'מזכירי' או 'מזכירה'.

תזכיר למזכיר...

באחד מביקוריו של מר אליקים רובינשטיין אצל הרבי, בהיותו מזכיר הממשלה בארץ – נלווה אליו אדם שהציג את עצמו כ"תלמידו של מר רובינשטיין". הרבי הגיב [הדברים נאמרו בהמשך למסר מדיני חשוב שנשא הרבי בהרחבה באוזני מר רובינשטיין עצמו] – 'זורע צדקות' עמ' 82:

תזכיר לימזכירי שהוא מזכיר של בני־ישראל בארץ־ישראל, שהיא "נחלת עולם" לכל בני־ישראל וגם לי ולכל היהודים הגרים בברוקלין, ניו־יורק, וכיוצא בזה.

ששקולה כנגד כל המצוות, ומעשה העגל – יש מי שאומר שיזכור כשאומר "ליחדך" באהבה" – ולא כאותה שעה שעשו את העגל שלא היה באהבה עם הקב"ה".

תפקידה של מזכירה בישיבה

נערה שעבדה בתור מזכירה בישיבה בירושלים העתיקה וכתבה מכתבים לרבי, זכתה להתייחסות בקשר למשרת ה'מזכירות' שהיא מילאה. בתוספת למכתב מ"א בכסלו תשל"ט (תרגום מאנגלית. 'מורה לדור נבוך', כרך ב, עמ' 183-182):

נ.ב. אני בטוח ששמעת על ההוראה המפורסמת של הבעל־שם־טוב, שיהודי צריך להפיק הוראה בעבודת השם מכל חוויה. דבר זה, יחד עם נקודה אחרת, כפי שמצוטט בפרק הפותח את 'שער הייחוד והאמונה', במשמעות זאת שהשם בלשון־הקודש של כל דבר משקף את המהות והחיות האמיתית של הדבר, מעורר את ההערה הבאה בנוגע למשרה שלך בתור 'מזכירה' בישיבה.

אף־על־פי שהמחויבות של 'מזכירה' – במובן הרגיל – כרוכה בעבודה של מזכירות וכדומה, המילה בעברית 'מזכירה', פירושה, כמובן, 'מישהי שמזכירה'. במילים אחרות, התפקיד האמיתי של 'מזכירה' בישיבה הוא להזכיר לאנשים אודות המטרה של ישיבה אמיתית, ובייחוד ישיבה שנמצאת בירושלים העתיקה.

פרשת בלק

מי מנה עפר יעקב (כג,י)

במעמקי האדמה טמונים אוצרות יקרים ונפלאים, ויש צורך בעבודה וביגיעה רבה כדי לגלותם. לכן נמשלו בני-ישראל ל"עפר", שכן בכל יהודי טמונים אוצרות יקרים של אמונה, אהבה ויראה, אלא שיש לעמול ולהתייגע כדי לגלותם.

(כתר-שם-טוב, הוספות, סימן מד)

ומספר את רבע ישראל (כג,י)

"מספר" – לשון ספיר ובהירות (כמו "אבן ספיר").

"רובע ישראל" – רומז לארבע הבחינות שבנשמה: (א) "טהורה היא", (ב) "אתה בראתה", (ג) "אתה יצרתה", (ד) "אתה נפתה בי".

"מספר את רובע ישראל" – יש להאיר את ארבע הבחינות הללו שבנשמה, על-ידי נר מצווה ותורה אור.

(אור-התורה, במדבר, עמי תתקכח)

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו (כג,כא)

"יעקב" רומז לעבודה של ימות החול (שכן אומרים במוצאי שבת "אל תירא עבדי יעקב"), ואילו "ישראל" מורה על עבודת יום השבת.

"לא הביט און ביעקב" – כשארם מתבונן בתפילת יום חול בגדולת ה', הוא חייב לעמול כדי להתגבר על ה"און", דהיינו המחשבות הזרות המבלבלות. אבל בסופו של דבר הוא מצליח בכך ("לא הביט און ביעקב"), שכן "ה' אלוקיו עמו" – הקב"ה עוזרו.

"ולא ראה עמל בישראל" – לעומת זאת בשבת, אין העבודה מתוך עמל ויגיעה, אלא מתוך תענוג ומנוחה, ו"קראת לשבת עונג". שכן "ה' אלוקיו עמו" – בשבת מאיר גילוי אלוקי נעלה, וכתוצאה מכך נכנע הרע ואין צורך להילחם עמו.

(ליקוטי-תורה, במדבר, עמי ע)

וירא את ישראל שוכן לשבטיו (כד,ב)

ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה כנגד זה, אמר, ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה (ב"ב פ)

מפרש הרב המגיד ממזריטש: "פתחי אוהליהם" – זה מוצא פיהם (כמו "שמור פתחי פיך"). כאשר תלמידי-חכמים מנגחים זה לזה בדברי תורה, וכוונתם "זה כנגד זה", לסתור את דברי חבריהם ולהוכיח את צדקת דבריהם – אי להם ואוי לנשמתם; אך כאשר "אין פתחי אוהליהם מכוונים זה כנגד זה", אלא כוונתם היא לשם שמים, להגדיל תורה ולהאדירה, אז "ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה".

(אור-תורה, במדבר, עמי מט)

ממעייני החסידות

וירם מאגג מלכו (כד,ז)

כל מלכי עמלק נקראים אגג (רשב"ם)

אומר הגה"ק המקובל רבי לוי-יצחק שניאורסון, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "אגג" מלשון גג, המורה על הגבהה והתנשאות. לכן נקראו כל מלכי עמלק בשם זה, שכן קליפת עמלק היא גסות הרוח וגאוה – יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

(ליקוטי לוי-יצחק, איגרות, עמי רצה)

דרך כוכב מיעקב (כד,יז)

בעבור כי המשיח יקבץ נדחי ישראל מקצה הארץ, ימשילנו לכוכב הדורך ברקיע מקצה השמים (רמב"ן)

בירושלמי (מעשר שני ספ"ד) מפרש פסוק זה על כל יהודי (נכרי אחד בא לפני רבי ישמעאל ברבי יוסי ואמר לו שבחלומי בלע כוכב, ורבי ישמעאל השיב שגוי זה הרג יהודי, שנמשל לכוכב, כדכתיב "דרך כוכב מיעקב").

ויש לתוודך בין שני הפירושים:

מובא בספרים בשם הבעל-שם-טוב, שכל יהודי צריך לתקן ולהכין "חלק קומת משיח השייך לנשמתו". מובן אפוא שהפסוק מתייחס הן למלך המשיח והן לכל יהודי ויהודי, שהרי בנשמת כל אחד יש ניצוץ מנשמתו של משיח.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמי 692)

ראשית גויים עמלק (כד,כ)

"גויים" – היינו שבע האומות, המסמלות את שבע המידות הרעות.

"עמלק" – רומז לישות וגאוה, יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

"ראשית גויים עמלק" – שורש לכל המידות הרעות הוא גאוה וישות.

(תורה-אור, מגילת-אסתר, עמי צה)

ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד (כד,כ)

קליפת עמלק היא חוצפה והעזה, ללא טעם ובסיס. ולפי שאי-אפשר להפוך חוצפה זו לטוב, על-כן שבירתה זוהי תקנתה. לעומתה, שאר המידות הרעות הן בעלות תוכן מסויים, ואפשר לנצלן לכיוון הטוב והחיובי (למשל, חסד דקליפה אפשר להפוך לחסד דקדושה, וכיוצא בזה בשאר המידות הרעות).

(שערי אורה, שער הפורים, פרק צז)

”אלא במקום תורה”

אמר רבי יוסי בן קמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בני אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום. אמר לי: רבי, מאיזה מקום אתה? אמרתי לו: מעיר של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי: רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? אמרתי לו: אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. וכן כתוב בספר תהילים על-ידי דוד מלך ישראל, טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... (פרק ו, משנה ט)

פירוש רש"י:

לי הכסף ולי הזהב – פירוש, לשבחו ולכבודו שנאמר מלא כל הארץ כבודו.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) למה לא הקדים התנא לשאול בשלומי של האיש, כפי ששינו לעיל "הווי מקדים בשלום כל אדם"? ב) "ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום" – לכאורה אין פרט זה נוגע לתוכן המאורע? ג) למה הקדים האיש לשאול "רבי, מאיזה מקום אתה", לפני ששאל "רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו"?

והביאור: רבי יוסי לא פסיק פומיה מגירסא גם בעת הילוכו בדרך, ולכן לא הקדים לשאול בשלומי של האיש (כי היה טרוד במשנתו ולא הרגיש בו, או שלא רצה להפסיק מלימודו). רק לאחר שהלה נתן לו שלום, החזיר לו שלום. ומזה שגם בדרך עסק רבי יוסי בתורה, הבין האיש שתלמיד-חכם הוא וראוי להיות רב ומנהיג, והחליט להזמינו לעירו לשמש לאנשי העיר רב ומורה דרך.

ולפני שהציע לו משרה זו הקדים לשאול "רבי מאיזה מקום אתה?" – כלומר: האם צריכים לך אנשי עירך, או שבעירך יש חכמים אחרים הראויים למלא את מקומך. וכשהשיב לו רבי יוסי שהוא "מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים", הציע לו האיש לבוא לדור "עמנו במקומנו".

והוסיף האיש והבטיח לרבי יוסי שיפרנסו בכבוד ובהרחבה, כדי שיהיה פנוי לעסוק בהדרת אנשי העיר. והבטיח לו "אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות" (אף שזה הרבה יותר מהצטרפותו של רבי יוסי, כמובן), כי בזה רמז לו ש"במקומנו" יש יתרון ומעלה מסויימת בעבודת ה'. הנה "זהב ואבנים טובות ומרגליות" רומז על העבודה של בירור וזיכוך גשם העולם (העבודה דעובדי ה' בגופם). וזאת היתה טענתו של האיש: מצד העבודה דלימוד התורה (עובדי ה' בנשמתם) אמנם יש עדיפות ל"עיר גדולה של חכמים ושל סופרים", אך בעירו יש כר נרחב לעבודה של בירור וזיכוך העולם "אלף אלפים דינרי זהב כו".

השיב לו רבי יוסי שאין רצונו בכך, כי עבודתו ועניינו הם בקו התורה דווקא. והרגיש: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם", היינו שאפילו אם תהיה לו תכלית השלימות של עבודה זו, של בירור וזיכוך העולם, "איני דר אלא במקום תורה", כי זאת היתה עבודתו וזה עניינו.

(שבת קודש פרשת במדבר תשל"ד – בלתי מוגה. ביאורים לפרקי אבות, פרק ו, הוספות, עמ' 365-364)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת קודש פרשת בלק*

י"ב תמוז¹, חג הגאולה

"מועד המועדים"². יום הולדת את כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, בשנת תר"מ³. יום בו נתבשר – בשנת תרפ"ז – שהוא חופשי מגלותו אשר הגלה – אחרי שהיה תפוס במאסר – על עבודתו בחיזוק התורה והיהדות⁴.

ממכתביו ליום זה:

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה"⁵.

"בשני ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבאים עלינו לטובה יתועדו אנ"ש..."⁶.

"יום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה [וכן: "בדבר חיזוק דרכי החסידות בקביעות ושמירת זמני לימודי דא"ח, ולהתעורר בקיום ענייני הלימוד]⁷ בכל אתר ואתר לפי ענייננו"⁸.

קבלת שבת: אומרים "גם בשמחה ובצהלה" (ואין אומרים "ברינה")⁹.

תקופת תמוז: הבוקר, בשעה 7:30.

שחרית: אין אומרים 'אב הרחמים'.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'. פרקי-אבות – פרק ו'**. *

(* בחו"ל: חוקת-בלק.

(** בחו"ל – פרק ה'.

י"ז בתמוז (לפי הקביעות אז), ואף בי"ט בו (יום הברית-מילה של בעל הגאולה) באופן המתור – למצוא שמחת ברית-מילה או פדיון-הבן וכיו"ב, וכששתתפנים בשמחה זו ידגישו גם את הברית, ויחזרו חסידות מבעל הברית (יתורת מנחם – התועדות: תשמ"ה ח"ד עמ' 2515).

8 הוראת הרבי לשי"ץ בייחודות – יתורת מנחם – התועדות: (ו) תשי"ב ח"ג עמ' 38 הערה 1.

9 ראה שו"ע אדמו"ר סי' תנה סט"ו, שהחמיר בעניין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הדימי שם, ואפילו בתוך המקרה] בשעת [חצי שעה לפני וחצי שעה אחרי – דרכי"ת יו"ד קטז, פ"ח מכה"ג שם] התקופה (אם לא מים שנשאבו למצות מצווה, משום "שומר מצווה לא ידע דבר רע", וגם בהם לכתחילה) מציע לשים ברזל כמו מחט בתוך המים (ולהוציא מיד אח"כ). כמו"כ כי שם בקשר למים שבשכונת

המת (בית שמת בו ובי בתים הסמוכים). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה] ועד"ז בסי' רו סי"ד. וכן הובא ברמ"א יו"ד קטז ס"ה, וצ"ע שבשו"ע רבינו, חוי"מ הל' שמירת גוף ונפש סי' (במהדורת קה"ת תשי"כ ואילך, חלק ה' עמ' 1773. במהדורה החדשה כרך ו' עמ' קמב), הביא כמה דברים מהרמ"א שם בקשר לשתית מים והשמיט עניין זה. פרטים בהירות זו נלקטו בסי' "שמירת הגוף והנפש" סי' מז (ומהרה"ג הרה"ח ר' אלי' שי' לנדא שמעתי שנוהגים להיזהר בזה, ע"פ הפרטים דלעיל). היתקופות

צויינן בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת ה'לוח' עצמו, ובלוח כולל-חב"ד מופיעות תמיד בתחילת החודשים המתאימים.

1 קביעות בחודש הרביעי היא התחלת הגילוי דלעת"ד לבוא, כיוון שפנימיות צום הרביעי הוא עניין של ששון ושמחה – ספר-השיחות תשמ"ה ח"ב עמ' 531, 507 ובכ"מ. 2 לשון בעל הגאולה באג"ק שלו ח"ב עמ' תכ. וביאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "מועד עניינו – שנעשה בו נס, וי"ב תמוז הוא מועד ונס הכללי, ניסו של ראש ישראל, שממנו נמשכים כל המועדים וניסים פרטיים" – ליקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1322.

3 תולדות ימי חייו בספר-התולדות – אדמו"ר מהוריי"צ (ארבעה כרכים, הוצאת קה"ת, כ"ר-חב"ד תשל"ל – תשל"ו).

4 ספר-המנהגים שם. פרשת ימים אלו בספר-התולדות הנ"ל ח"ג ובפרט מפרק כא ואילך, ובספר-השיחות תרי"פ פ"ז עמ' יא ועמ' 171 ואילך. ושם הובא, שכיוון שהיה המשרד סגור בי"ב בתמוז בשל חג המוני שהיה בעיר ביום זה, היה השחרור בפועל רק בי"ג בתמוז.

5 ספר-המנהגים שם, מאג"ק שלו ח"ב עמ' פ.

6 'היום יום' יב תמוז, מאג"ק שם עמ' קפב.

7 'היום יום' יג תמוז וספר-המנהגים שם עמ' 100, מאג"ק שם עמ' תכ. במשך השנים נוספו הוראות, כמו להתועד גם ביום ט"ו תמוז (שלימות הגאולה, יום בו הגיע בעל הגאולה לביתו – התועדות: תשמ"ז ח"ד עמ' 44); להתועד עד כולל ש"ק

לוח השבוע

יום ראשון

י"ג בתמוז, חג הגאולה

יום בו יצא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לחירות.

אין אומרים תחנון¹⁰.

מנהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לעשות מגבית בעת ההתוועדות – עבור המוסדות הידועים בשם "אוהלי יוסף יצחק"¹¹.

יום שלישי

ט"ו בתמוז

יום שני בלילה, אור ליום שלישי – סוף זמן קידוש לבנה: 12:25 (לפי שעון קיץ, ועם הניכוי מאופק קהיר. בלוח כולל חב"ד: 11:47).

יום חמישי

תענית שבעה-עשר בתמוז

בין-המצרים¹²:

מיום זה עד אחר תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב

(ולאחר מכן אסור לעשות סעודת שידוכים אפילו בשבת, אלא כיבוד קל¹³), ואין מסתפרים. ליתול ציפורניים אין איסור¹⁴. אין מברכין 'שהחיינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת¹⁵ (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך¹⁶). בשירה בפה אין איסור. שמיעת קלטת וכיזא-בה, שלא לשם שמחה ממש, התיר הגרש"ז גרליק ז"ל עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה – רצוי שלא לעשות ב'בין-המצרים', אלא בזמן מתאים יותר¹⁷.

'בין-המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות וטיולים¹⁸. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כראי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שיודרגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹⁹.

לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים אלה²⁰.

גיזות השערות [לבן שלוש שנים] – יש לדחותה לאחר 'בין-המצרים'. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק – נשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר

שבת חזון" ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א ר"פ כב, ושי"נ), וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.

15) לוח יהיום יום: לוח כולל-חבי"ד.

16) ס"י תקני"א ס"י"ז בהג"ה.

17) אג"ק כרך כ" עמ' רנ.

18) ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג ס"ג.

19) היכל-מנחם כרך ב' עמ' ריד. ובשיחות-קודש תשכ"ה כרך ב עמ' 230 "לארוז מזוודה או אפילו מספר ממחטות".

אגב, בשנת תשל"ג אמר הרבי ביחידות להשליח הרה"ח ר' אריה-לייב קפלן ע"ה "כשאורזים את החפצים, יש לארוז תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציאן, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה" – התקשרות, גיליון נב עמ' 8. ראה גם היכלא במלכא, שהרבי אמר לר"י כרם ביבנה לארוז קודם.

20) אג"ק כרך כד עמ' שנו. וראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג ס"ח (בניתוח וכל טיפול שיש בו משום סכנה), שהביא מיערי הלכה ומנהגי או"ח ח"ב ס"י רכו, אך שם מדובר (לפי הכותרת) בתשעת הימים, וחבל שגם בכרך ה' של ספר

10) יהיום יום' דהיום. ס' המנהגים עמ' 16 ועמ' 99.

11) ספר-המנהגים שם. וראה ליקוטי-שיחות חלק כג עמ' 270, שזהו דבר הפשוט שאין צריך להזכירו במפורש בכל שנה [ועד"ב בקשר לניגונים בהתוועדות, כמו "ניעט ניעט ניקאוואי", ועוד – שיחת ש"פ מטו"מ תשי"מ סמ"י, עיי"ש], ומי שלא נתן – ישלימנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

12) לגבי הנהגות בין-המצרים – באשל-אברהם להרה"צ מבוטשאטש או"ח ס"י תקני"א שהן מתחילות כבר בליל הצום (אפילו בין השמשות), וכ"פ בשו"ת ציץ-אליעזר ח"י ס"י כו. מאידך, בשו"ת איגרות-משה או"ח ח"א ס"י קסח מתיר נישואין רק לצורך, ועיי"ש ח"ד ס"י קיב שמציין לו, ותספורת – רק לצורך גדול (וראה התקשרות) גיליון תסט עמ' 19).

כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בביאור-הלכה ר"ס תקני"א (מא"ר ופרמ"ג) להחמיר ב"יז בתמוז ועשרה בטבת כמו מרי"ח אב. ועי' נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (מכובן לא מכוונים לזה, אבל אם צריך מכבדים וכו').

13) מ"א ס"י תקני"א ס"ק י.

14) בלוח כולל-חבי"ד כתבו "לכבוד שבת מותר אפילו בערב

לוח השבוע

וברכת-המזון וקריאת-שמע שעל-המיטה – זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לכן שלוש שנים²¹.

הנהגות מיוחדות בימים אלו²²:

תורה: לקבוע²⁶ (ובמקום שכבר ישנם – להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי-דינים, ולכל לראש – הלכה למעשה מדיני ימים אלו²⁷, וגם (בענייני גאולה²⁸) ובתורת בית-הבחירה, בית-מקדשנו, על-פי מה שאמרו רז"ל שעל-ידי לימוד זה "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"²⁹. היינו: בתנ"ך³⁰ – בספר יחזקאל מפרק מ' והלאה, במשנה ובגמרא – מסכתות מידות ותמיד³¹, וברמב"ם – הלכות בית-הבחירה. ולהוסיף וללמוד

להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה [ובוודאי בשבתות שבין-המצרים: תורה – בהוספה על העניין ד"ויקהל משה" להקהיל קהילות בכל שבת ושבת²³, ו"להשתדל שבכל יום מימי בין-המצרים יהיה עניין הצדקה באופן המותר ביום זה... ביום השבת – על-ידי הכנסת אורחים (בסבר-פנים-יפות); או על-ידי זה שביום השישי שלפניו מפרישים

זה טרם נכנסה הוראה זו.

21) אג"ק כרך כד עמ' שנה. וצ"ע שבתספורת דחווה בליג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הני"ל מיום התספורת ואילך (אג"ק כרך ח עמ' רט). ומאידך, את לבישת טלית קטן וכי ניתן להקדים לפני ג' שנים (ראה היכל-מנחם ח"ב עמ' כט).

אמנם ההכנסה ליחודי אינה עניין של 'אירוע', ואינה חייבת להיעשות מיד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר מכניסים אותו ליחודי בקביעות* (כפי שהכניס אדמו"ר הזקן את היצמח צדק; לא ביום הולדתו, עריה, אלא ממחרת יוהכ"פ – סה"ש קיץ השי"ת עמ' 67; וכן אדמו"ר מהוריי"צ הונס לחדר רק בשנת תרמ"ד – סה"מ תשי"א עמ' 168), או מקיימים כל המנהגים שבוה, ולכן לא נזכר הנושא כלל בענייננו.

בשולח-הגיליון:

* וכאמור בשיחת ש"פ בשלח, ט"ו בשבט תשמ"ז סי"ד (סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 326, ובלה"ק – 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449) אודות התחלת לימוד אל"ף-בי"ת משער סי' התניא, ומלוח האותיות המכוסות בדברים מתוקים, שזמנו "מאז התספורת, או בכל ילד לפום שיעורא דיליה".

22) [יתרה; ויצדקה] ליקוטי-שיחות חלק ח"י עמ' 486 וחלק כ"ד עמ' 33. הלכות (משפט) שבתורה בפרט, ולימוד הרמב"ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה (התועדויות) תשי"ח ח"ד עמ' 54. – הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות-הקיץ (התועדויות) תשמ"ח ח"ד עמ' 50). ההוראות בנדון, שהן 'מילתא בטעמא' שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש"ק פינחס תשל"ח, הנחת הת' בלתי מוגה ס"יא).

23) שעניינן 'הקדמת פרואה' עלידי שיהפכו לימים טובים – התועדויות' תשי"ח עמ'.

24) ליקוטי-שיחות כרך כג עמ' 299 (מתורגם) ובהערה, ופירוט מהצעה כיו"ב בהתועדויות תנשי"א ח"א עמ' 24.

במק"א הוסיף הרבי בכיו"ב: צדקה באכילה ושתייה (לחיים), או צדקה רוחנית (עצה טובה, וכש"כ לימוד תורה), ובפרט החלטה בשבת על נתינת סכום מסויים לצדקה, להפרישו מיד במוצש"ק ולתיתו לעני או לגבאי בבוקר (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 222 ובהערות, 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ועוד).

25) כמבואר בליקוטי-תורה ר"פ דברים, שמשפטי היינו תורה, ככתוב (מקץ מ,ג) "כמשפט הראשון", ותירגם אונקלוס "כהלכתא קדמייתא" (שם).

26) קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת (התועדויות) תשמ"ח ח"ד עמ' 1834).

27) 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 91, 78 (מוגה), 108.

28) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

29) תנחומא פי' צו סי' יד. ויתירה מזו, שעל-ידי-זה "בניין בית" אינו "בטלי" (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 535).

ואף [כנראה – באופן חובי] נפעל בניין ביהמ"ק דלעתיד (התועדויות) תשמ"ח ח"ד ס"ע 1945). הרבי החל לעורר ע"ז בשנת תשל"ו (שלשלת היחס' בראש סי' היום יום עם מ"מ וציונים, החל מיהוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות, תשמ"א).

30) וקודם כל בפי תרומה, תצוה, תשא – בענייני המשכן וכליו ובגדי-כהונה, שמהן למדים לענייני ביהמ"ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי-מוגה) ב'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 2248, וראה בכיו"ב ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 ובהערות. וראה 'התקשרות' גיליון ש"ב עמ' 18 הערה 25, וש"י.

31) באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, "כיוון שימקדש העתיד בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים הרי הלימוד **אודות** העבודה בביהמ"ק נוגע **אז** למעשה יותר מאשר הלימוד אודות בניין ביהמ"ק" (התועדויות) תשי"ח ח"ד עמ' 55 הערה 186), וא"כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ"ק, וקודם-כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהל' כלי המקדש, תמידן ומוספין, ומעשה הקרבנות שברמב"ם.

לוח השבוע

הביאורים בענייני בית-המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח-צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אורי-התורה על נ"ך), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש"ס, במקומו) וכיו"ב³².

צדקה: ההוספה בצדקה – באם אפשר – להפריש לצדקת בית-מקדש מעט (בתי-כנסת ובתי-מדרש, ישיבות וכיוצא בזה)³³.

תענית ציבור: מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד-השחר. השוכב לישון וברעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה במפורש לפני השינה שעדיין אינו מקבל עליו את התענית, ואז מותר באכילה עד עלות השחר³⁴.

עלות-השחר באזור המרכז לדעה המקדימה:

3:11. שחרית: אין לשטוף את הפה בתענית-ציבור³⁵. קטנים שיש בהם דעת להתאבל מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים³⁶. הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אף אם יש בבית-הכנסת רק שלושה מתענים³⁷. ואם אין – אומרו ב'שומע תפילה'³⁸.

סליחות: אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו. מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'⁴⁰, בסדר דלהלן: אל תתנו דמי / כרחם / אלוקינו ואלוקי

37) ספר-המנהגים עמ' 45, עיי"ש, ובאג"ק חט"ז עמ' שיג מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" (ראה 'התקשרות', גיליון לג עמ' 18), וכן הביאו בלוח כולל-חב"ד לתענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ז. ש"ץ ששכח ברכה זו ונוצר קודם שאמר יה"י מחתימת 'רפאנו' חזר ואומר 'עננו ורפאנו', וכשאמר יה"י אומר עננו ב'שמע קולנו' וחותם 'בא"י', העונה בעת צרה ושומע תפילה. שכה גם שם, אומרה ברכה בפני עצמה אחר שיש שלום (לוח כולל-חב"ד, צום גדליה).

38) משנה-ברורה ס"י תקס"ו ס"ק יג.

39) סידור תהלת-ה' (הישן) עמ' 362. ספר-המנהגים עמ' 45. כמה מהמקורות למנהגים דלהלן (כולל קריאת התורה) צוינו ב'התקשרות' גיליון לג עמ' 20, וראה גיליון מ' עמ' 18.

יום מילה שחל היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אומרים סליחות ויודיו כרגיל, ללא נפילת אפים. וי"א שבעל הברית עצמו לא יאמר סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז מהרב בעל ה'דברי נחמיה', ס"י קלא סוף ס"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). לענין אבינו מלכנו, חידש הרבי שתלוי בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה). זאת בניגוד להוראותיו בנדון בשנת תשכ"ה – ראה 'אוצר' שם עמ' קס ס"ט. וראה המסופר ב'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18).

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר ידן (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק יענה י"ג מידות עימהם. אמנם ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 16 הערה 18, וגם בילקט הקמח החדש' ס"י קלא ס"ק ז כתב שגם מעט לפנייהם או לאחריהם מיקרי בציבור, וצ"ע למעשה. ואולי כל שאומרים סליחות היו 'עימהם'.

40) כן נהגו תמיד במניין של הרבי.

32) 'התועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38. וראה ספר הליקוטים – צמח צדק, ערך ביהמ"ק (אות ב עמ' רכב, ובהנשמך בסופו).

בספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 נוסף, שבשנה זו, כיוון שעומדים כבר על סף הגאולה, יש ללמוד זאת לא מצד ההתגברות דרגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף וההשתוקקות להמעלה והשלימות דבית-המקדש השלשי, גדלות שלא היתה מעולם, עיי"ש.

33) כשבאים ללורך ע"ד תנינת צדקה, יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל (התועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123).

34) שו"ע ס"י תקס"ד ונו"כ. וראה אג"ק לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"ג עמ' עה, שלכל הדעות מותר (כל ימות השנה), גם לדעת האוסרים זאת בכלל על-פי הוזהר, אם עושה זאת לרפואה או לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה (כמובן, לאחר אמירת ברכות-השחר וברכת-התורה אם הוא אחרי חצות הלילה). ואל ישכח ליטול ידיו שוב כראוי לאחר עלות השחר).

35) שו"ע ס"י תקס"ז ס"ב. 'ספר-המנהגים עמ' 1. המצטער מאיר-חיצת הפה, יש לדון להקל לשטפו בנוול שאינו ראוי כלל לשתיה.

שכח ובירך על מאכל או משקה וזכר שתענית היום – כמדומני שפוסקים כדעה שלא יטעם כלל, אלא יאמר בשכמליו (ראה נטע-גבריאל בין-המצרים ח"א פ"ג ס"ח). שכח ולעס – יפלוט, וגם אם אכל – ימשיך בתעניתו (מטה-אפרים ת"רב סכ"ג).

36) ראה בענין זה כף-החיים ס"י תקי"ג ס"ק ט ונטע"ג גבריאל בין-המצרים פ"ו עמ' סח, ושי"נ.

לוח השבוע

אל רחום... ונקה"; "וסלחתה..." – אומר הציבור בקול רם, ואחריהם אומרם הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומרם עם הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

עניינא דיומא: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא⁴⁷: "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל⁴⁸) בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי' ו'צום החמישי'⁴⁹ (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)⁵⁰.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אמורים לאכול היום⁵¹. ו"מנהג ישראל להרבות בצדקה (הן בכמות, והן באיכות – על-ידי סכר פנים יפות

אבותינו, אתאנו לך / אל מלך⁴¹, ויעבור / אלוקים אל דמי / כרחם אב / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אמרר בבכי / אל מלך, ויעבור / שעה נאסר⁴² / אל מלך, ויעבור / זכור רחמיך⁴³ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו⁴⁴ / הרשענו ופשענו / משיח צדקך / אל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני⁴⁵ / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴⁶ וכו': ברך עלינו שנה טובה; זכרנו ל... [ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'זיחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה'

49) מלכי"ב כהג"ח; ירמיה לט, ב"ז; זכריה ח, יח"ט.

50) ויתירה מזה – התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא שבתורת-אמת ותורה-אור מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר (כמבואר במקום אחר בענין "יעקב ועשיו האמורים בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שיהפכו לשון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה – על-ידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה. הרי זה מגדיל השמחה והיום טוב (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63). 51) כמארז"ל (ברכות ו, ב) "אגרא דתעניתא – צדקתא", ופירשיי "שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום", הובא להלכה במטה משה סי' תשנ"ה. ובא"ר סי' תקס"ו ס"ק ב כתב "ויש נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב", הובא ביהתוועדותי' תשמ"ט ח"ב עמ' 460, ובהערה 35 שם "וימהטעמים לזה – שהרי מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית – אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו, ואח"כ ישתמש בו לענייני חול, אשר, עם היותם ענייני חול של יהודי, שהם בוודאי בתכלית הכשרות כו', אין זה דומה כלל להעילוי דקדושת הצדקה". ובליקוטי-שיחות כרך כה עמ' 471 מבאר בדרגה נעלית יותר, ש"כדי לגלות את העניין ד"צום ויום רצון לה", עד ל"צום אבחרהו" – יש להוסיף במצוות הצדקה, שהיא מעין **וזוגמת** "מצות ה' ממש... [להחיות העולמות] בתורת צדקה וחסד חנם" (אגה"ק סי' יז) מצד הרצון והבחינה דלמעלה", עיי"ש.

41) בסידור 'תורה אורי' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו **כמו שהודעת**", וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים, ואילו במחזור השלם ובסליחות – מנהג חבידי' נדפס תמיד **"כהודעת"**, ועפי"ז תיקנתי כאן בעבר וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים, אך בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת" (עוד פרטים בזה בלוח תענית אסתר השתא, גיליון תר"ז הערה 26). 42) פיוט מסוג 'פזמוני'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר..." כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים **את** כל חרוזו הראשון (ע"פ הערה 4 בסליחות – ליקוט טעמים ומקורות' של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות – מנהג חבידי'). 43) סידור תהילת ה' עמ' 347. **בפסוק** "יפקדנו בישועתך" (ולא "יפקדנו"), וכן נדפס בסליחות – מנהג חבידי'. 44) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבני ולא עד בכלל. בסיום הקטע סוגרים הארון. 45) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז). 46) כולו יחדיו מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים ח"א, ניגון ו). 47) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63. 48) ראה עדי"ז בנב"א-יש-חי שנה א' ה' חנוכה אות כג מס' מועד לכל חי למוה"ר חיים פלאגי.

לוח השבוע

כו"ט⁵²) ביום התענית⁵³.

מנחה:

התפילה – בשעה מאוחרת יחסית⁵⁴.

וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיהו נה,ו – נח,ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁵⁵.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע...", ואם שכה (וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה לעיל), בברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁶, וכשאינו נושאים

כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי אפשר לפעול זאת – על-כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך-הוא מצרפה למעשה'⁵⁷.

צאת הכוכבים⁵⁸ באזור המרכז: 8:16.

החיים סיי קכט ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה לוח דבר בעתו – צום גדליה, 'ילקוט-יוסף' – מועדים עמ' 550 ושי"ב, ונטעי-גבריאל ה' בין-המצרים פי"ג ס"ו ושי"ג).
(57 ליקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, ושי"ג. וחבל שכלל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אניש (מלבד הצפייה בדברי הרבי בווידיאו במקום שאפשר).
(58 במקום ובזמן שהתענית קשה על הציבור, ניתן להקדים תפילת ערבית לפני צאת הכוכבים (ע"פ המטה-אפרים ס"ו תרב סכ"ט. ופעם אחת מסר הרבי לרב בבית-חיינו, הרה"ח ר' שמואל לוויטין ז"ל, שניתן לנהוג כן, בתענית אסתר תשכ"ה – מיומנו של הרה"ח ר"ל ש"י גרונר), וכמובן – לחזור עמהם על ג' פרשיות דק"ש לאחר-מכן.

(52 "רמב"ם ה' מתנות עניים פי"ה הי"ד. טושיו"ע יו"ד סי' רמט ס"ג").
(53 (כולל ההערה הקודמת) ליקוטי-שיחות הנ"ל עמ' 470.
(54 שו"ע אדה"ז סי' קכ"ט ס"א. ספר-המנהגים עמ' 48 הערה 20. אם-כי הרבי היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום – 15:15.
(55 בסרטי הווידאו נראה, שכאשר היה הרבי שי"ן, התחיל את החצי-קדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות-ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו, אמרו "יהללו" והחזירו את הס"ת לארון-הקודש.
(56 ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כ"פ

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו